

RECENSIONER

Viktig debattbok om svensk narkotikapolitik

Metadon på liv och död. En bok om narkomanvård och narkotikapolitik i Sverige. 194 sidor.

Författare: Björn Johnson.

Förlag: Studentlitteratur; 2005. ISBN 91-44-04557-3.

Recensent: Jan Halldin, leg läkare, med dr, Stockholm.

Förhoppningsvis kan boken »Metadon på liv och död. En bok om narkomanvård och narkotikapolitik i Sverige« medverka till ett förnyat tänkande inom svensk narkotikapolitik och narkomanvård. Författaren Björn Johnson är filosofie doktor i statsvetenskap och forskare. Han har aldrig arbetat inom narkomanvården, vilket kanske är just det som gör att han inte har några ideologiska låsningar. Boken består av två delar. Den första handlar om den svenska metadonkonflikten, och texten utgår till största delen från författarens avhandling från 2003.

Bokens andra del, »Moderna perspektiv på metadon«, har ett mycket bredare perspektiv på narkotikafrågan än vad rubriken anger. Ett kapitel handlar om läkemedelsbaserade behandlingsmetoder, ett annat om orsakerna till narkotikamissbruk. Huruvida narkotikaberoende är en sjukdom debatteras, liksom sprututbyte och andra skadelindrande åtgärder. I slutkapitlet diskuteras olika åtgärdsförslag för en mer human svensk narkotikapolitik.

Under mitt yrkesverksamma liv har jag kommit i kontakt med narkomaner och narkomanvård både som kliniskt verksam beroendeläkare och som föredragande läkare i missbruksfrågor vid Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet i Stockholm. Med stort intresse har jag därför läst Johnsons inträngande och läsvärda historiska analys av den svenska metadonbehandlingen. Den startade 1966 på Ulleråkers sjukhus i Uppsala på initiativ av professor Lars Gunne.

Konflikten om metadonet handlade enligt Johnson främst om värdideolo-

giska motsättningar mellan ett medicinskt och ett socialpolitiskt synsätt på narkotikamissbruket. Fram till mitten av 1950-talet var narkotikaanvändningen i Sverige en medicinsk fråga. Därefter kom narkotikan alltmer att betraktas som ett samhällsproblem. Jag tror Johnson har rätt då han anger att den sannolikt viktigaste orsaken till att metadonbehandlingen blev så kontroversiell i Sverige var 1960-talets försök med förskrivning av narkotika till narkomaner, sanktionerat av dåvarande Medicinalstyrelsen. En läkare skrev legalt ut recept på narkotika till 156 missbrukare, men en stor del av narkotikan läckte ut på den illegala marknaden.

Antalet narkotikarelaterade dödsfall i Sverige fördubblades från omkring 200 år 1990 till omkring 400 år 2002. 1984 upptäcktes att HIV-smittan fått fäste bland Stockholms injektionsmissbrukare. Numera bär flertalet injektionsmissbrukare i vårt land på den allvarliga hepatit C-infektionen. Samtidigt har det skett en minskning av den slutna missbrukarvården.

Johnson anför goda argument för att vi idag bör se drogberoende i ett sjukdomsperspektiv. Utifrån en artikel i JAMA jämförs drogberoende med kroniska sjukdomar som diabetes, högt blodtryck och astma. Missköts medicinering eller förändring av levnadsvanor vid de senare sjukdomarna avstängs inte patienten från behandling utan den intensifieras. På samma sätt borde återfall vid missbruk betraktas. Det finns dock en problematisk skillnad som Johnson inte tydliggör. Läkemedelsassisterad underhållsbehandling vid opiatberoende sker med metadon eller andra narkotiska läkemedel (som Subutex) och måste därför omgärdas av ett strikt regelverk [SOSFS 2004:8 (M)]. Enstaka positiva urinprov bör dock inte medföra tvångsutskrivning från underhållsbehandling.

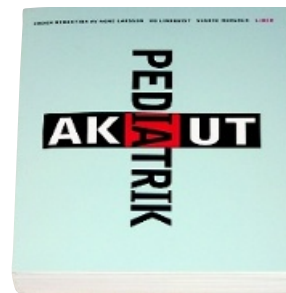
Även med ett medicinskt synsätt är förstahandsalternativet drogfri behandling enligt Johnson. Han kunde här ha nämnt de senaste årens framgångsrika arbete med att utveckla tandvård till hemlösa, ofta drogberoende personer i Sverige. Tandvård har ibland visat sig vara första steget mot ett drogfritt liv.

Johnson anser att det inte alltid är realistiskt att ha målet drogfrihet. En realistisk narkotikapolitik måste bygga på kunskap om hur människor faktiskt beter sig. Sprututbyte och överdosprevention har därför sin plats i svensk narkomanvård. Med hänsyn till dagens allvarliga hälsoläge och den höga dödligheten bland narkomaner i Sverige är jag beredd att hålla med. Sprututbyte bör

emellertid ske under strikt kontrollerade former. Johnson föreslår också en utbyggnad av missbrukarvården, vilket är lätt att instämna i.

En invändning jag har är att boken fått en viss slagsida åt det biologiskt medicinska hållet och att det sociala perspektivet delvis kommit bort.

Jag instämmer i mycket av det som i boken förs fram om synen på narkomaner och narkomanvård. Vi måste få en mer human narkotikapolitik i Sverige, utan dogmatism och partipolitiska låsningar. Jag önskar att politiker och andra beslutsfattare som framgent vill yttra sig i narkotikafrågan först läser denna väl-skrivna och lättillgängliga debattbok, som också kan rekommenderas till kliniskt verksamma läkare inom främst beroendevården.

En bok som inte får saknas i något referensbibliotek värt namnet

Akut pediatrik. 6:e upplagan. 352 sidor.

Författare: Agne Larsson, Bo Lindquist, Svante Norgren, redaktörer.

Förlag: Liber AB; 2005. ISBN 91-47-05221-X.

Recensent: Bernt Alm, barnhälsovårdsöverläkare, Region Halland, Kungsbacka sjukhus.

Det här är en väldigt ful bok. Hur man tänkt när man försökt få orden »akut« och »pediatrik« i korsform övergår mitt förstånd. Jag avstår från att försöka läsa titeln på pärmen; som tur är står den på ryggen.

Det är också en väldigt bra bok. Den kan varmt rekommenderas till de flesta som på något sätt kommer i kontakt med sjuka barn, antingen man gör det på universitetssjukhusets barnakut, eller som BVC-läkare på vårdcentral. Den får inte saknas i något referensbibliotek värt namnet.

Såvitt jag kan se är de flesta ämnen som kan tänkas bli aktuella i en akutsituation väl täckta, ibland mer än så. Något ytterligare att önska är svårt att komma